IL-QORTI TAL-APPELL KRIMINALI

Onor. Imħallef Dr. Aaron M. Bugeja M.A. (Law), LL.D. (melit)

Illum il-15 t'Ottubru, 2020

Appell numru 494 tal-2017

Il-Pulizija
vs.
Bernice DECELIS

Il-Qorti:

1. Dan huwa appell minn sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) nhar it-22 ta' Novembru, 2017 fil-konfront ta' Bernice DECELIS, karta tal-identità bin-numru 141888M in segwitu għal nota tad-19 ta' Mejju 2017 preżentata mill-Uffiċjal tal-Probation Mary Anne Zammit ai termini tal-artikolu 21 tal-Kapitolu 446 tal-Liġijiet ta' Malta b'liema nota l-Qorti kienet ġiet infurmata li l-appellanta kienet qed tonqos milli żżomm ruħha f'kuntatt mal-Uffiċju u mal-Uffiċjal tal-Probation, kif ukoll ma kienetx qegħda

toqgħod għad-direttivi mogħtija lilha mill-istess Uffiċjal tal-Probation.

2. Permezz tas-sentenza aktar 'il fuq imsemmija, il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali, wara li qieset li kien ġie ppruvat għas-sodisfazzjon tagħha illi d-denunzjata Bernice DECELIS naqset milli ssegwi l-kundizzjonijiet tal-Ordni tal-Probation mogħtija lilha minn dik il-Qorti fis-sentenza tagħha. Il-Qorti tal-Maġistrati semgħet ix-xiehda tal-Uffiċjal tal-Probation Mary Anne Zammit li kienet ċara fi kliemha fis-sens li dak iż-żmien, l-appellanta ma kienetx kapaċi li toqgħod għall-ordni tal-*probation*, kif ukoll li kien aktar rakkomandat li l-appellanta tibqa' l-isptar. Dik l-istess Qorti ħatret lill-Psikjatra Joseph Cassar li qal ukoll li minħabba l-kondizzjoni tagħha, fejn kien hemm dipendenza fuq id-drogi, kif ukoll il-kundizzjoni tal-ADHD, l-appellanta ma kienx qed jirnexxilha tlesti l-programm ta' rijabilitazzjoni b'suċċess. Dr. Cassar insista li l-programm kellu jkun wieħed tassattiv għall-appellanta.

3. Dik il-Qorti għalhekk iddeċidiet li titratta mal-istess denunzjata dwar ir-reati li tagħhom kienet instabet ħatja permezz tal-istess sentenza u li dwarhom kienet tqiegħdet taħt l-Ordni ta' Probation imsemmija daqs li kieku għadha kemm ġiet dikjarata ħatja minn jew quddiem dik il-Qorti u wara li kkonfermat is-sejbien ta' ħtija kif kien jirriżulta mill-istess sentenza, ikkundannatha għall-piena ta' tliet xhur priġunerija effettiva filwaqt li rrakkomandat lid-Direttur tal-Faċilita Korrettiva ta' Kordin biex b'mod immedjat l-

appellanta tingħata l-għajnuna kollha inkluż li ssegwi programm ta' rijabilitazzjoni kontra t-teħid tad-droga.

4. Illi minn din is-sentenza Bernice DECELIS interponiet appell li permezz tiegħu talbet lil din il-Qorti biex tirriforma s-sentenza appellata billi filwaqt li tikkonferma l-ħtija, tagħti sentenza aktar ekwa u ġusta u dan wara li saħqet li dan il-każ kien seħħ sena u nofs qabel is-sentenza u fil-frattemp kien hemm diversi żviluppi fejn l-appellanta kienet qegħda tieħu l-kura fl-Isptar Monte Carmeli għad-dipendenza mid-droga. B'hekk is-sentenza tal-priġunerija kienet sejra tisfratta dan il-progress b'detriment għall-appellanta u b'dannu għas-soċjeta.

Ikkunsidrat :-

5. Illi dan huwa appell iffukat fuq il-*quantum* tal-piena li ġiet erogata fil-konfront tal-appellant. Issa l-ġustifikazzjoni tal-piena fl-eżerċizzju tad-Dritt Penali modern hija pernjata fuq tliet prinċipji kardinali u tiffoka fuq tliet effetti prinċipali, jiġifieri l-effett :

(a) Retributtiv;
(b) Preventiv; u
(c) Riedukattiv jew rijabilitattiv tal-piena

6. L-aspett retributtiv tal-piena huwa, skont il-ġurista Francesco Carnelutti, dak li jservi biex jirristabbilixxi moralment is-

sitwazzjoni għal kif kienet qabel ma seħħet il-ħsara bil-kommissjoni tar-reat. Il-ħati jrid jagħmel tajjeb għall-azzjoni vjolattiva tad-dritt penali kommessa minnu u li tkun kisret il-paċi u trankwillita' soċjali.

7. L-aspett preventiv tal-piena huwa dak li jrid jassigura li l-piena tkun strument li bih, grazzi għal biża li s-sanzjoni li tkun tista' tingħata toħloq f'moħħ il-persuni, b'mod li dak li jkun jerġa jaħsibha darbtejn qabel ma jikkommetti reat. Fi kliem ieħor, minħabba l-biża li teħel il-piena, persuna tiġi mġegħela tixtarr sew il-konsegwenzi t'egħmilha **qabel** ma twettaq l-att kriminuż.

8. L-effett preventiv għalhekk huwa dupliċi : wieħed ta' natura ġenerali u l-ieħor ta' natura speċjali. L-effett preventiv ġenerali huwa dak li bis-saħħa tal-liġi penali li tistabbilixxi l-piena, l-kollettivita tiġi kemm jista' jkun miżmuma milli tikkommetti reati minħabba l-biża li tinkorri fil-piena jekk tinstab ħatja. Aktar ma dik il-piena tiġi applikata fil-prattika, aktar dak l-effett preventiv ġenerali jkun laħaq il-mira tiegħu. L-aspett preventiv speċjali huwa dak li japplika għall-ħati innifsu, li jkun esperjenza fuqu personali l-effetti tal-piena, b'mod li darb'oħra jerġa jaħsibha sew qabel ma jagħżel li jikser il-Liġi. Jekk il-kollettivita titlef din il-biża mill-piena minħabba li l-Liġi penali tibda' titnaqqar fil-kwalita jew kwantita tal-piena jew inkella minħabba li l-pieni ma jiġux applikati bir-rigorosita dovuta għall-fattispecie tal-każ, allura ma jkun hemm xejn li jġiegħel lill-kollettivita milli tiddeżisti għax jekk tiddelinkwi mingħajr konsegwenza jew b'konsegwenza żgħira, isir konvenjenti

għall-kollettivita' li tiddelinkwi. Dan iwassal għal proliferazzjoni ta' delinkwenza b'konsegwenzi nefasti għall-interessi tal-istess kollettivita'. Il-kollettivita' allura teħtieġ li l-piena jkollha aspett preventiv li jkun effettiv u effikaċi meħtieġ għall-eżistenza paċifika tal-istess kollettivita. Altrimenti, il-kollass.

9. Finalment hemm l-aspett riedukattiv u rijabilitattiv tal-piena, li tikkonċentra mhux daqstant fuq l-aspett tal-ħtija speċifika tal-ħati u li għaliha tkun immirata l-azzjoni repressiva tal-piena, daqskemm fuq l-aspett ta' trattament terapewtiku individwali, immirat lejn ir-rijabilitazzjoni tal-ħati. Dan l-aspett rijabilitattiv huwa kruċjali għall-kollettivita in kwantu jgħin lill-ħati jgħaddi minn proċess ta' riforma tiegħu innifsu biex jgħinu jinqata' mir-raġunijiet u l-kundizzjonijiet li jkunu wasluh biex jiddelinkwi, billi jagħraf iqum fuq saqajh, billi jibni ħajtu mill-ġdid u ma jibqax aktar ta' theddida għas-soċjeta bħal meta kien fil-mument meta jkun iddelinkwa.

10. F'dan il-kuntest il-piena għandu jkollha effetti riedukattivi u korrezzjonali fuq il-ħati. Iżda aktar minn hekk il-ħati għandu jkollu dawk l-istrutturi maħsuba mill-Istat biex ikun jista' jwettaq dan il-perkors rijabilittativ u jiġi mgħejjun itejjeb l-imġieba tiegħu b'mod li għalhekk ikun jista' jerġa jiġi reintegrat fis-soċjeta, billi jiġi riedukat, imħeġġeġ jiżviluppa t-talenti u l-abbiltajiet tiegħu, inkoraġġit jaħdem biex ikollu biex jerġa jibni ħajtu, jkollu biex jgħix diċenti, ma jkollux għalfejn jiddelinkwi u jkollu wkoll minn fejn għad-danni li jkun ikkawża b'egħmilu. F'dan is-sens allura l-

Carnelutti jtenni li l-piena hija distinta mill-kastig, għalkemm għandha effikaċja repressiva.

11. F'appelli ta' dan il-ġeneru, il-ġurisprudenza Maltija hija ċara kristall. Fis-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali, kolleġjalment komposta, fl-ismijiet ***Ir-Repubblika ta' Malta vs. Serag F. H. Ben Abid*** deċiża nhar l-4 ta' Diċembru 2003, intqal is-segwenti : -

> Issa fit-termini tal-gurisprudenza ormai kostanti tal-Qrati taghna, meta jkun hemm ammissjoni huwa xi ftit jew wisq odjuz appell minn piena sakemm din tirrientra fil-limiti li tipprefiggi l-ligi. Dan huwa hekk peress illi min jammetti jkun qieghed jassumi r-responsabilita` tad-decizjoni li jkun ha u jirrimetti ruhu ghal kull decizjoni dwar piena li l-Qorti tkun tista' tasal ghaliha. Naturalment dan ma jfissirx li din il-Qorti u Qrati ohra ta' appell ma jidhlux f'ezami akkurat tac-cirkostanzi kollha biex jaraw jekk il-piena nflitta kenitx eccessiva jew le. Mhuwiex normali pero`, li tigi disturbata d-diskrezzjoni ta' l-ewwel Qorti jekk il-piena nflitta tkun tidhol fil-parametri tal-ligi u ma jkun hemm xejn x'jindika li kellha tkun inqas minn dik li tkun inghatat.

12. F'dawn il-proċeduri t'appell mill-piena għalhekk, il-Qorti trid tara jekk il-Qorti tal-Maġistrati setgħetx legalment u raġonevolment tasal għal dik il-piena fis-sens li tistħarreġ jekk il-piena inflitta minnha kienet taqa' fil-parametri legali, jekk kienetx żbaljata fil-prinċipju jew kienetx manifestament eċċessiva.

13. Kif ġie mistqarr mill-Qorti tal-Appell Kriminali (Superjuri) fil-kawża fl-ismijiet ***The Republic of Malta vs. Kandemir Meryem Nilgum and Kucuk Melek*** deċiża nhar il-25 t'Awissu 2005 :

> It is clear that the first Court took into account all the mitigating as well as the aggravating circumstances of the case, and therefore the punishment awarded is neither wrong in principle nor manifestly excessive, even when

taking into account the second and third grounds of appeal of appellant Melek. As is stated in Blackstone's Criminal Practice 2004 (supra):

"The phrase 'wrong in principle or manifestly excessive' has traditionally been accepted as encapsulating the Court of Appeal's general approach. It conveys the idea that the Court of Appeal will not interfere merely because the Crown Court sentence is above that which their lordships as individuals would have imposed. The appellant must be able to show that the way he was dealt with was outside the broad range of penalties or other dispositions appropriate to the case. Thus in Nuttall (1908) 1 Cr App R 180, Channell J said, 'This court will...be reluctant to interfere with sentences which do not seem to it to be wrong in principle, though they may appear heavy to individual judges' (emphasis added). Similarly, in Gumbs (1926) 19 Cr App R 74, Lord Hewart CJ stated: '...that this court never interferes with the discretion of the court below merely on the ground that this court might have passed a somewhat different sentence; for this court to revise a sentence there must be some error in principle." Both Channell J in Nuttall and Lord Hewart CJ in Gumbs use the phrase 'wrong in principle'. In more recent cases too numerous to mention, the Court of Appeal has used (either additionally or alternatively to 'wrong in principle') words to the effect that the sentence was 'excessive' or 'manifestly excessive'. This does not, however, cast any doubt on Channell J's dictum that a sentence will not be reduced merely because it was on the severe side – an appeal will succeed only if the sentence was excessive in the sense of being outside the appropriate range for the offence and offender in question, as opposed to being merely more than the Court of Appeal itself would have passed."[2]

This is also the position that has been consistently taken by this Court, both in its superior as well as in its inferior jurisdiction.

14. Mill-banda l-oħra din il-Qorti trid tagħmel l-evalwazzjoni tagħha dwar jekk il-Qorti tal-Maġistrati applikatx piena li kienet manifestament eċċessiva meta wieħed jieħu kont ukoll tal-aspetti retributtivi u preventivi tas-sentenza emessa minnha. Kif intqal aktar il-fuq fl-appell ***Kandemir*** u li ġie wkoll imbagħad ribadit fl-appell superjuri ***Ir-Repubblika ta' Malta vs. Marco Zarb***, deċiża nhar il-15 ta' Diċembru 2005, din il-Qorti bħala Qorti ta' appell ma tiddisturbax is-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-ewwel istanza sempliċiment għaliex kienet tippreskrivi piena li kienet għola minn

dik li din il-Qorti kif komposta kienet kieku tagħti kieku kienet hi li qegħda teroga l-piena. Biex l-appell jirnexxi, kien meħtieġ li l-appellant juri li l-piena mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati kienet toħroġ barra mill-parametri tal-piena jew miżuri applikabbli għall-każ. Din il-Qorti ma tinterferix ma pieni li ma jkunux jidhru li huma żbaljati fil-prinċipju, għalkemm ikunu jidhru li huma pieni ħorox għal xi Ġudikanti. Biex piena mogħtija minn Qorti tal-Ewwel Istanza tkun tista' tiġi mibdula jrid jiġi pruvat li kien hemm xi żball fil-prinċipju wara l-emanazzjoni ta' dik il-piena. Il-Qorti tal-Appell Kriminali fl-Ingilterra żviluppat ukoll il-kunċett ta' sindakabilita tal-piena tal-Qorti tal-Ewwel Istanza fil-każ li din tkun eċċessiva jew manifestament eċċessiva. Biss dan ma jfissirx li sempliċiment għax sentenza tkun tidher li hija fuq in-naħa aktar severa din tkun tissodisfa dan it-test tal-eċċessivita jew eċċessivita manifesta. Anzi dik il-Qorti ttenni li appell fuq tali piena jkun jista' jiġi milqugħ jekk jirriżulta li s-sentenza tkun barra l-parametri tal-piena li tkun applikabbli :

a. għall-offiża in kwistjoni u
b. għaċ-ċirkostanzi tal-ħati

u mhux għaliex tkun piena li tkun għola minn dik li kieku l-Qorti tal-Appell kienet teroga għall-każ in kwistjoni. Dawn il-prinċipji ġew ukoll imħadnin minn din il-Qorti, kolleġjalment komposta fis-sentenza ***Ir-Repubblika ta' Malta vs Carmen Butler et*** deċiża nhar is-26 ta' Frar 2009 fejn ġie mistqarr ukoll is-segwenti :

> 8. Fil-verita`, dawn il-principji huma rifless tal-principju l-iehor li meta jkun hemm sentenza li tigi appellata mill-hati, il-Qorti tal-Appell Kriminali, bhala regola, ma tiddisturbax il-piena erogata mill-ewwel qorti sakemm dik il-piena ma tkunx manifestament sproporzjonata jew sakemm ma jirrizultax li l-ewwel qorti tkun naqset milli taghti importanza lil xi aspett partikolari tal-kaz (u anke, possibilment, lil xi cirkostanza sussegwenti ghas-sentenza ta' l-ewwel qorti) li kien jincidi b'mod partikolari fuq il-piena. S'intendi, kif diga` nghad, "sentencing is an art rather than a science" u wiehed ma jistax jippretendi xi precizjoni matematika jew identita` perfetta fit-tqabbil tal- fatti ta' kaz ma' iehor jew tal-piena erogata f'kaz ma' dik erogata f'kaz iehor.

15. Il-ġurisprudenza prevalenti f'dan il-kuntest, tgħallem li meta Qorti tiġi biex teroga piena trid tieħu kont taċ-ċirkostanzi kollha li jsawru l-każ, jiġifieri dawk tal-vitmi, l-interessi tal-komunita kollha kemm hi, kif ukoll dawk tal-ħati. F'dan is-sens, kemm il-ġurisprudenza lokali kif ukoll dik Ingliża tistabbilixxi li fl-eżerċiżżju ta' reviżjoni imħolli lilha, il-Qorti tal-Appell Kriminali trid tistħarreġ appell fuq il-piena inflitta kemm billi tqis iċ-ċirkostanzi kollha prevalenti li l-Qorti tal-Ewwel Istanza setgħet kienet f'qagħda li tara, kif ukoll, skont kif imsemmi fis-sentenza ***Butler*** tqis *anke, possibilment, lil xi cirkostanza sussegwenti ghas-sentenza ta' l-ewwel qorti.*

16. Illi din il-Qorti, qabel semgħet it-trattazzjoni tal-partijiet reġgħet semgħet ix-xiehda tal-Uffiċjal tal-Probation Mary Anne Zammit sabiex tara sewwasew jekk, minn żmien l-aħħar sentenza lil hawn l-appellanta kienetx għamlet xi progress f'ħajjitha u b'hekk tkun tista' tasal biex tgħid jekk kienx hemm xi ċirkostanzi sussegwenti għas-sentenza tal-ewwel qorti li minħabba fihom din il-Qorti tkun ġustifikata li tibdel is-sentenza inflitta. Biss din il-Qorti jisgħob biha tgħid li minn dak li xehdet Mary Anne Zammit, mhux talli ma sarx

progress talli l-affarijiet marru għall-agħar. Zammit baqgħet tinsisti li sakemm l-appellant tkun maqfula, jsir xi progress; iżda l-mument li tkun barra minn istituzzjoni, din terġa lura għall-ħajja kaotika li skont Mary Anne Zammit stess, se twassal biex l-appellanta tpoġġi lilha nnifisha f'perikolu kbir għall-ħajjitha.

17. Biex l-affarijiet ikunu ċari kristall għall-appellanta, din il-Qorti sejra tirriproduċi x-xiehda tal-Uffiċjal tal-Probation Mary Anne Zammit kelma b'kelma biex l-appellanta tifhem il-gravita tal-mod kif qed tmexxi ħajjitha skont l-analiżi li għamlet il-professjonista Mary Anne Zammit li, bla dubju, jirriżulta li xehdet b'dak il-mod minħabba li trid biss il-ġid lil Bernice DECELIS. Zammit tgħid hekk:-

> **L–ufficjal tal-Probation Maryanne Zammit** bil–Malti bil-gurament taghha prodotta mid-Difiza quddiem l-appellanti tghid :
>
> Qorti : Mela limitatament fuq dan il –punt jekk joghgbok x' mistoqsijiet ghandek?
>
> Dif : L- appellanta kemm ilek tafha u kif tafha?
>
> Xhud : Jiena prattikament bdejt insegwiha fl- 2008 fuq probation order, umbaghad kelli diversi ordnijiet minn Qrati rispettivi u kont jien ukoll li ddenunzjajtha diversi drabi wkoll. Bernice Decelis ghandha problema serja ta' droga, hajja kaotika, kellha support mill- familja imma dejjem ma kienetx taghti kaz u dejjem kienet tesponi ruhha ghall- prostituzzjoni w ghat- tehid tad- droga. Jigifieri minn naha tad- dipartiment, minn naha tal- probation office sar hafna xoghol biex nindirizzaw din il- problema. Kienet anka DDU u dejjem nimxu bi programm umbaghad titlaq.
>
> Prattikament fil- prezent hi tinsab gewwa Female DDU, infurmata wkoll
>
> Qorti : Fejn? Id- DDU?

Xhud : Female DDU. Infurmata wkoll li ghada ha jkellmuha mill- Agenzija Sedqa bil- pjan li taghmel il-programm. Ghandha xi problemi medici wkoll, problemi terminali. Jiena li nara mill- assessment u kemm ilni nsegwiha Bernice trid tifhem li jekk ma hijiex ser taqbad konsistenza u taghmel programm residenzjali u tindirizza l- problema taghha b' mod serju ha tispicca jiddispjacini nghid taht it- trab. Din kienet hafna drabi, kien hemm hafna drabi fejn kienet qed tiggerra barra, infatti jiena nghid ukoll illi ghalkemm kont qieghda nsegwiha erba' gimghat ilu rajtha tigri barra u llum minhabba li ma stajtx immur l –isptar minhabba li ma nistghux naghmlu visti qed naraha l –ewwel darba llum. Qed nara d- differenza milli rajt four weeks ago meta kienet bniedma li ma tintgharafx. Huwa importanti hafna, trid u ma tridx Bernice, li tigi contained. Tigi contained ghal perjodu sakemm taghmel il- programm u tfieq mill- problema li ghandha. Inkella jiddispjacini nghid u nerga' nirrepeti lili nnifsi, ha nitilfuha.

Dif : Illum hija residenza fejn?

Xhud : Female DDU Mount Carmel.

Dif : U qieghda hemmhekk minhabba, inti ghidt li erba' gimghat ilu rajtha barra

Xhud : Rajtha barra jiena.

Dif : Jigifieri dahlet minhabba x' hiex?

Xhud : Jiena dak iz- zmien ma kellix l- awtorita', pero' kont instigajtha biex tidhol il –Female DDU, umbaghad thank God tliet gimghat wara cempluli minn Mount Carmel li qieghda hemmhekk. Jigifieri through l- motivazzjoni taghha.

Pros : Mill- ahhar darba li inti tlajt tixhed biex titkellem fuq l –andament u l- progress o meno li kienet qed taghmel is- sinjura Decelis kien hemm xi drabi ohra li hi kienet id- DDU u li harget volontarjament mid- DDU?

Xhud : Kien hemm hafna drabi. Prattikament l –ahhar li rajtha ufficjalment f' September, 2019 ghaliex minn hemm kienet ghamlet perjodu tidhol u tohrog, tidhol u tohrog. Il- problema li jiena kont insib fil –plan of action ma' Bernice li mmur il –ward rounds, naghmlu pjan, nahsbu li mexjin, nahsbu li ha nindirizzaw il- problema, once in a blue moon one fine day nircievi telefonata li telqet at her own , volontarjament minn Mount Carmel. Ma nsibuhiex ghax umbaghad hi ma tergax tmur id- dar, ninkwetaw, inkunu concerned li qieghda tigri f' certu inhawi esposta ghal hafna affarijiet. Umbaghad qisu ma hemmx, umbaghad hemm certu pattern ta' inkonsistenza, u dan huwa importanti li ormai wasal iz- zmien

> li Bernice tindirizza din il- problema. Din kienet wahda mir- ragunijiet ghalfejn dejjem kont niddenunzjaha, minhabba li jew tahrab mid- DDU, jew tahrab mid- dar u titlef il –kontroll. U riskju ghal hajjitha wkoll.

18. Wara li tkun smajt xiehda bħal din, kwalunkwe kumment ikun superfluwu.

Decide:

Għaldaqstant għar-raġunijiet premessi dil-Qorti tiċħad l-appell u tikkonferma s-sentenza appellata, inkluż ir-rakkomandazzjoni lid-Direttur tal-Faċilita Korrettiva ta' Kordin magħmula fis-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati, li f'dan il-każ jirriżulta li hija verament indikata.

Aaron M. Bugeja

Imħallef